

Straatsburg, 11.2.2025
COM(2025) 45 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

Werkprogramma van de Commissie 2025

Samen vooruit: Een doortastendere, eenvoudigere, snellere Unie

“De grootste uitdagingen van onze tijd – of nu het gaat om veiligheid, klimaatverandering of concurrentievermogen – kunnen we alleen samen aangaan. Ik ben van mening dat Europa ervoor moet kiezen zo sterk mogelijk voor de dag te komen, namelijk als Unie.” – Voorzitter Ursula von der Leyen, 18 juli 2024.

1. Naar een sterk en verenigd Europa

In deze tijden van grote instabiliteit en hoge verwachtingen voor de Europeanen zullen de keuzes die onze Unie dit jaar maakt, waarschijnlijk bepalend zijn voor hoe Europa er de komende decennia zal uitzien. Europa wordt op meerdere vlakken geconfronteerd met instabiliteit en onzekerheid – factoren die voor een recordaantal kiezers aan de basis lagen van hun stem bij de verkiezingen voor het Europees Parlement van juni 2024. Deze omstandigheden stellen onze generatie voor enorme uitdagingen, maar bieden ook een kans om te tonen ook hoe een **doortastendere, eenvoudigere en snellere** Unie – die haar omvang, macht en waarden inzet – een echt verschil kan maken in het leven van mensen, niet alleen door hen vandaag te ondersteunen, maar ook door een veiligere, welvarendere en gezondere toekomst voor te bereiden voor de volgende generaties.

Dit werkprogramma past in een context die wordt bepaald door een reeks **onderling samenhangende uitdagingen**. Naarmate de economische concurrentie toeneemt en de op regels gebaseerde orde steeds meer onder druk komt te staan, moet het concurrentievermogen van de Europese economie worden versterkt. Als we de uitdagingen voor Europese bedrijven op het vlak van, onder meer, oneerlijke concurrentie, hoge energiekosten, tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden en moeilijke toegang tot kapitaal willen aanpakken en als Europa de langetermijndoelstelling wil halen om tegen 2050 het eerste klimaatneutrale continent te worden, moeten we structurele remmen op het concurrentievermogen wegnemen. Bedrijven en burgers vragen regels die eenvoudiger naleefbaar zijn, en maatregelen die sneller verandering teweegbrengen.

De geopolitieke instabiliteit en de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne hebben het Europese veiligheidslandschap ingrijpend veranderd. Illegale migratie blijft aanleiding geven tot bezorgdheid. Mensen moeten erop kunnen vertrouwen dat hun regeringen en instellingen de situatie doeltreffend beheren, en moeten tegelijkertijd erkennen dat de tekorten aan vaardigheden ook via arbeidsmigratie moeten worden aangepakt. De klimaatverandering heeft een duidelijke en steeds ernstigere impact op het dagelijks leven van burgers en bedrijven in heel Europa, zoals blijkt uit de talrijke extreme weergebeurtenissen op ons continent in de afgelopen jaren. Onze samenlevingen moeten worden versterkt en onze levenskwaliteit moet voortdurend op peil worden gehouden, of het nu gaat over voedsel- en energiezekerheid of onze natuurlijke omgeving. De kernwaarden waarop de Unie is gegrondvest, waaronder onze democratie, liggen onder vuur; er is duidelijk bewijs voor buitenlandse inmenging via campagnes.

Het mag inmiddels duidelijk zijn: de uitdagingen voor Europa zijn zo omvangrijk dat we ze onmogelijk elk voor onszelf kunnen aangaan, en onze kansen zo groot dat we ze niet alleen kunnen benutten. Enkel een **sterke en verenigde Unie** kan ervoor zorgen dat Europa intern blijft presteren en zijn invloed en belangen doet gelden in de wereld. Deze eenheid beschermt

onze Europese waarden, bevordert democratie, solidariteit en gelijkheid en zorgt voor een sociaal rechtvaardig continent waar niemand aan zijn lot wordt overgelaten.

Dit is de drijvende kracht achter dit eerste werkprogramma van de Commissie voor het nieuwe college. Met **de politieke beleidslijnen en de opdrachtbrieven** van voorzitter Ursula von der Leyen voor elk lid van het college als referentiekader, worden in het werkprogramma de belangrijkste initiatieven geschetst die de Commissie in het eerste jaar van haar mandaat zal nemen. Het programma is gericht op doortastende maatregelen die onze **veiligheid, welvaart en democratie** moeten versterken en een antwoord moeten geven voor de thema's die de Europeanen het belangrijkste vinden. Zowel de burger als het bedrijfsleven dringt erop aan dat de actie en interactie van Europa **sneller en eenvoudiger** verloopt en dat de Europese voorstellen zo snel mogelijk effect sorteren in de vorm van ondersteuning van mensen en versterking van onze sociale markteconomie; die noodzaak komt tot uiting in het programma.

Stimulering van investeringen in onze prioriteiten zal een vereiste zijn voor het werk van het hele college. De randvoorwaarden hiervoor zullen worden opgenomen in het voorstel voor een nieuwe langetermijnbegroting. We zullen stappen zetten om een uitbreiding van de Unie voor te bereiden, en meer inspanningen leveren om kandidaat-lidstaten te ondersteunen tijdens hun op verdienste gebaseerde proces naar toetreding. Door de conflicten en de onrust in de wereld is het besef toegenomen dat **een grotere Unie een sterkere Unie** is, die ons continent veiliger maakt, het concurrentievermogen van onze markt vergroot en de Europese democratie verder verankert.

2. Vereenvoudiging en doeltreffende uitvoering van de regels

De EU is al lange tijd een knooppunt van bedrijvigheid en innovatie, met een geheel eigen sociale markteconomie. Om het concurrentievermogen, de welvaart en de veerkracht in de EU te helpen stimuleren, gaat dit werkprogramma vergezeld van een mededeling met een **visie en instrumenten voor een uitvoerings- en vereenvoudigingsagenda**. In het kader van sterke partnerschappen met bedrijven en belanghebbenden zullen we de manier waarop de wetgeving is opgezet en wordt toegepast, onderzoeken op mogelijkheden om de regelgeving te stroomlijnen en het beleid doeltreffender uit te voeren. Hier zullen eerst en vooral kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) hun voordeel mee doen.

Het werkprogramma bevat een eerste reeks omnibusvoorstellen ter vereenvoudiging van verschillende wetsteksten, en een recordaantal initiatieven met een sterk vereenvoudigend effect. Dit geheel zal bijdragen tot de beoogde vermindering van de administratieve lasten met ten minste 25 %, en met ten minste 35 % voor kmo's. Het programma omvat ook een jaarlijks plan voor evaluaties en geschiktheidscontroles die de continuïteit van de inspanningen voor vereenvoudiging en lastenverlichting moeten waarborgen.

De **omnibusvoorstellen** zullen in opeenvolgende stappen worden aangenomen en zullen een aantal prioritaire sectoren behandelen die door belanghebbenden zijn aangewezen en door Mario Draghi in zijn rapport aan de orde zijn gesteld. In het kader van deze voorstellen worden de gevolgen van de interactie van verschillende wetsteksten aangepakt en wordt op die manier in een gezamenlijke inspanning toegewerkt naar samenhang, dynamiek en

optimale vereenvoudiging. De Commissie zal met name voorstellen doen voor stroomlijning en vereenvoudiging op het gebied van **duurzaamheidsrapportage, passende zorgvuldigheid op het gebied van duurzaamheid en taxonomie**, en zal een **nieuwe categorie voor kleine midcaps** opzetten, met aangepaste vereisten. Andere maatregelen zullen de uitvoering van **het InvestEU-programma en het Europees Fonds voor strategische investeringen** vergemakkelijken, onder meer door de rapportage te vereenvoudigen en investeringen te stimuleren.

We zullen ons traject naar een digitaal regelgevingsklimaat versnellen en zullen voorstellen doen om **inefficiënte vereisten inzake papieren formats** in de productwetgeving af te schaffen en meer synergie en samenhang te brengen in de regels inzake **gegevensbescherming en cyberbeveiliging**. Wat de landbouw betreft, zal aan de hand van **maatregelen ter vereenvoudiging van het gemeenschappelijk landbouwbeleid** en andere beleidsterreinen die gevolgen hebben voor landbouwers, nog sterker worden ingezet op vermindering van de complexiteit en de buitensporige administratieve lasten voor nationale overheden en landbouwers. Ook op andere gebieden zullen voorstellen tot vereenvoudiging, waaronder eventueel een omnibus op het gebied van defensie, worden onderzocht die kunnen bijdragen tot de verwezenlijking van de investeringsdoelstellingen in het witboek en tot de bloei van innovatieve bedrijven.

Naast de omnibusvoorstellen zijn er nog andere initiatieven die de wetgeving moeten vereenvoudigen om de vereisten op het gebied van vergunningverlening en rapportage te stroomlijnen en investeringen in Europa te vergemakkelijken. Een voorbeeld in dit verband is de **wetgevingshandeling inzake een versnelling van industriële decarbonisatie**, die energie-intensieve industrieën zal ondersteunen.

Het **jaarlijks plan voor evaluaties en geschiktheidscontroles** geeft ons de mogelijkheid om kritisch te bekijken waar het EU-acquis vereenvoudigd, geconsolideerd en gecodificeerd kan worden en waar kosten kunnen worden bespaard in het kader van onze stresstests. De evaluatie van programma's en fondsen binnen het meerjarig financieel kader biedt ook een gelegenheid om te beoordelen hoe de lasten in verband met de financiële programma's van de EU kunnen worden verminderd.

Naast vereenvoudiging is een **doeltreffende uitvoering van de EU-wetgeving en het EU-beleid** van cruciaal belang voor de goede werking van die wetgeving en dat beleid. De Commissie zal met het Europees Parlement, de Raad, de autoriteiten van de lidstaten op alle niveaus en belanghebbenden samenwerken om het opleggen van aanvullende nationale verplichtingen die verder gaan dan de EU-vereisten ("gold plating") tegen te gaan, de regels te vereenvoudigen en het beleid doeltreffender uit te voeren. Dit vereist dat **alle instellingen vastberaden hun verantwoordelijkheid nemen voor de verwezenlijking van een ambitieuze uitvoerings- en vereenvoudigingsagenda**.

Om het besef te stimuleren dat **de instellingen een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid dragen** voor een betere uitvoering van regels en beleid, zullen alle commissarissen jaarlijks een voortgangsverslag over handhaving en uitvoering voorleggen aan hun respectieve commissie van het Europees Parlement en aan de Raad.

Samenwerking met belanghebbenden en mensen uit de praktijk zal een hoeksteen zijn van de aanpak van de Commissie voor een succesvolle uitvoering van de EU-regels. Tijdens regelmatige **uitvoeringsdialogen** zullen commissarissen en belanghebbenden de voortgang beoordelen, aandachtsgebieden in kaart brengen en feedback verzamelen over wat werkt en wat niet.

Wanneer preventieve maatregelen en samenwerking met de lidstaten niet volstaan om een inbreuk op het EU-recht te voorkomen, zal de Commissie vasthouden aan haar praktijk **om strijk-en-zet een inbreukprocedure in te leiden**. Momenteel lopen er meer dan 1 500 inbreukprocedures. Het werk in dat verband is essentieel om de uniforme toepassing en handhaving van het EU-recht in alle lidstaten te waarborgen.

3. Uitvoering van ons plan voor Europese kracht en eenheid

3.1. Een nieuw plan voor duurzame welvaart en concurrentievermogen in Europa

Europa is al geruime tijd een centrum van bedrijvigheid, innovatie en ondernemerschap, met onderzoekers en universiteiten van wereldklasse, bloeiende kleine ondernemingen en een stabiel rechtskader. De wereldwijde wedloop om klimaatneutraal te zijn en als eerste technologieën te ontwikkelen die de komende decennia vorm zullen geven aan de wereldeconomie, brengt echter grote uitdagingen met zich mee. Structurele problemen blijven het concurrentievermogen van Europa belemmeren. Bedrijven krijgen te maken met een onstabiele mondiale context die wordt gekenmerkt door oneerlijke concurrentie, kwetsbare toeleveringsketens, stijgende energiekosten, tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden en beperkte toegang tot kapitaal. Het **kompas voor concurrentievermogen** zal gedurende de hele mandaatsperiode onze koers bepalen richting een sterker Europees concurrentievermogen – een topprioriteit voor deze Commissie.

De Europese eengemaakte markt zal een centraal onderdeel van ons concurrentievermogen vormen. De eengemaakte markt, een van de grootste verwezenlijkingen van de EU, stimuleert de economische groei en maakt het dagelijks leven gemakkelijker voor Europese bedrijven en consumenten. In de nieuwe horizontale **strategie voor de eengemaakte markt** zullen we voorstellen presenteren om deze markt te moderniseren, en een duidelijk traject uitzetten om de grensoverschrijdende levering van diensten en goederen verder te vergemakkelijken. In de strategie zal ook worden bekeken hoe het potentieel van concurrerende EU-bedrijven kan worden vergroot via volledige uitvoering van de bestaande regels of het wegnemen van belemmeringen. Een andere vereiste voor een sterke eengemaakte markt is eerlijke en doeltreffende arbeidsmobiliteit in de hele Unie. In dit verband zij erop gewezen dat de vroege en geleidelijke integratie van kandidaat-lidstaten in delen van de eengemaakte markt de Europese waardeketens zal versterken en het convergentieproces zal vergemakkelijken.

Onze aandacht zal vooral uitgaan naar nieuwe en groeiende bedrijven en de problemen waarmee **startende en opschalende EU-bedrijven** te maken krijgen, onder meer op het vlak van toegang tot financiering en infrastructuur, het betreden van nieuwe markten, het verkrijgen van gegevens en het aantrekken van talent. Dit werk zal de weg effenen voor de innovatiewet die de Commissie later in de mandaatsperiode zal voorstellen. Innovatieve

ondernemingen die op de eengemaakte markt willen investeren en opereren, moeten vandaag hun weg zoeken in 27 verschillende wettelijke regelingen. Om deze bedrijven te ondersteunen zal de Commissie een 28e wettelijke regeling voorbereiden die de toepasselijke regels zal vereenvoudigen en de faillissementskosten zal reduceren, en die tevens ter zake doende aspecten op het vlak van vennootschaps-, insolventie-, arbeids- en belastingrecht zal behandelen.

De **Clean Industrial Deal** staat centraal in ons gezamenlijke plan voor decarbonisatie, duurzaamheid en concurrentievermogen. In dit initiatief wordt uiteengezet welke dringende strategieën we op de korte termijn willen inzetten om de optimale omstandigheden te creëren waarin de industrie haar concurrentievermogen kan herstellen en tegelijkertijd koolstofvrij kan worden. Het initiatief zal Europa helpen de doelstellingen van de Europese Green Deal te halen en zal tegelijkertijd de toegang tot betaalbare energie verbeteren, leidende markten creëren, vraag en aanbod op het gebied van circulaire materialen, producten en diensten stimuleren en de economische veiligheid versterken. Daarnaast zullen we een actieplan voorstellen om energie betaalbaarder te maken voor Europa en zo de Clean Industrial Deal van de nodige brandstof te voorzien. We zullen ook een nieuw staatssteunkader ontwikkelen om de uitrol van hernieuwbare energie te versnellen, de decarbonisatie van de industrie te versterken en voldoende productiecapaciteit voor schone technologie te waarborgen. We zullen investeringen in schone energie stimuleren, onder meer door particulier kapitaal aan te trekken.

Gekoppeld aan die werkzaamheden zal er een uitgebreide reeks maatregelen inzake energie-integratie komen om Europa te voorzien van een verbeterde en gedigitaliseerde netwerkinfrastructuur, met name voor het elektriciteitsnet. Er zullen methoden worden onderzocht om de verwarmings- en koelingssystemen in Europa koolstofvrij te maken en om burgers en gemeenschappen als belangrijke deelnemers te betrekken bij de energietransitie. We zullen ook een **routekaart voor het beëindigen van de invoer van Russische energie** vaststellen om onze afhankelijkheid verder te verminderen en de invoer van energie uit Rusland volledig af te bouwen. De Commissie zal ook het indicatieve programma op het gebied van kernenergie voor 2025 voorstellen en zij zal een strategisch plan voor de Europese industriële alliantie voor kleine modulaire reactoren (SMR's) indienen om de invoering van dit type reactoren te versnellen.

De Clean Industrial Deal is er voor een deel op gericht de circulariteit en duurzaamheid van belangrijke industrieën in Europa te verbeteren en tegelijkertijd de administratieve lasten te verminderen en de nalevingskosten te verlagen ten behoeve van het concurrentievermogen. Een pakket voor de chemische industrie zal het concurrentievermogen van deze EU-sector stimuleren, de regeling voor de registratie, beoordeling en autorisatie van chemische stoffen vereenvoudigen en duidelijkheid verschaffen over “eeuwige chemische stoffen”. De **gerichte herziening van de EU-regels inzake chemische stoffen (Reach)** zal bijdragen tot de vereenvoudiging van de regels voor de chemische industrie zonder afbreuk te doen aan de veiligheid en de bescherming van het milieu.

Om de hoognodige toegang tot investeringen en financieringsmogelijkheden te vergemakkelijken, zal de **spaar- en investeringsunie** fungeren als een uiterst belangrijke blauwdruk voor maatregelen voor de totstandbrenging van een echte interne kapitaalmarkt. Ze zal financiële instellingen helpen schaalvoordelen te behalen en concurrerender te worden op de wereldmarkt, en zal er in belangrijke mate toe bijdragen dat de EU aan haar enorme financieringsbehoeften kan voldoen. In dat verband komt er ook een **herziening van het securitisatiekader**, met als doel particuliere financiering te stimuleren en het concurrentievermogen verder te versterken. Het Europees semester zal worden aangevuld met het **instrument voor de coördinatie van het concurrentievermogen**, waarmee we hervormingen en investeringen, zowel particuliere als publieke, op nationaal en EU-niveau op elkaar kunnen afstemmen en onze beleidsprioriteiten beter kunnen verwezenlijken.

De Clean Industrial Deal zal hand in hand gaan met de doelstelling de **emissies tegen 2040 met 90 % terug te dringen**. Die voorgestelde doelstelling zal worden verankerd in de **Europese klimaatwet**. In de aanloop naar de **COP30**, die in november 2025 in Belém (Brazilië) plaatsvindt, zullen we onze mondiale klimaat- en energievisie uiteenzetten.

Wat de **Europese biowetenschappen** betreft, zal de Commissie inzetten op het gebruik van deze wetenschappen voor het stimuleren van innovatie op het gebied van biotechnologie, bundeling van middelen, afschaffing van regelgevingsbelemmeringen, benutting van het volledige potentieel van gegevens en artificiële intelligentie (AI), en bevordering van de uitrol. Een bloeiende, op deze knowhow gebaseerde bio-economie zal van cruciaal belang zijn om het industriële leiderschap van de EU te behouden en onze industrieën bestand te maken tegen de uitdagingen die samenhangen met klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en verontreiniging. De **strategie voor de bio-economie** zal aanzetten tot meer circulariteit en duurzaamheid bij de productie, het gebruik en de consumptie van biologische hulpbronnen voor levensmiddelen, materialen, energie en diensten.

De ruggengraat van een bloeiende economie en een sterke industrie is een goed functionerend, toekomstbestendig en duurzaam vervoerssysteem dat producten naadloos met verschillende vervoerswijzen en over de grenzen heen transporteert. De Commissie zal een **investeringsplan voor duurzaam vervoer** presenteren, met een strategisch kader ter ondersteuning van de productie en distributie van duurzame vervoersbrandstoffen. Het plan zal maatregelen omvatten ter ondersteuning van de versnelde uitrol van oplaad- en tankinfrastructuur en specifieke groene handels- en investeringspartnerschappen met derde landen op het gebied van hernieuwbare en koolstofarme vervoersbrandstoffen.

De belangrijkste vereiste voor een bloeiende digitale economie is een betrouwbare digitale infrastructuur met een hoge capaciteit. De **wetgevingshandeling inzake digitale netwerken** zal kansen voor grensoverschrijdende netwerkexploitatie en dienstverlening creëren, het concurrentievermogen van de industrie vergroten en de spectrumcoördinatie verbeteren.

Daarnaast zullen we onze werkzaamheden richten op verbetering van de toegang tot gegevens – ondersteund door een wetgevingshandeling inzake cloud- en AI-ontwikkeling – en op optimale benutting van de kansen die artificiële intelligentie biedt. Dat wordt het doel van het actieplan voor het AI-continent, met als onderdelen het **initiatief voor AI-fabrieken, dat**

concurrerende AI-ecosystemen in Europa moet stimuleren, en de AI-toepassingsstrategie. De EU-strategie inzake kwantumcomputing en de daaropvolgende wetgevingshandeling zullen ons in staat stellen onze positie als mondiale koploper in deze kritieke sector te behouden, onze strategische activa, belangen, autonomie en veiligheid te beschermen en te voorkomen dat we strategisch afhankelijk worden van bronnen van buiten de EU. De strategie zal bijdragen tot de opbouw van onze eigen capaciteiten voor onderzoek en ontwikkeling op het gebied van kwantumtechnologieën en voor de productie van apparaten en systemen die op dergelijke technologieën zijn gebaseerd.

Met de **Europese portemonnee voor ondernemingen** zullen we transacties tussen bedrijven en tussen bedrijven en overheden vereenvoudigen. De portemonnee zal niet alleen bijdragen tot een beveiligde uitwisseling van gegevens, maar ook nieuwe zakelijke kansen creëren voor verleners van vertrouwensdiensten.

Ruimtevaartactiviteiten zijn van cruciaal belang voor onze verbonden economie, onder meer voor innovatieve diensten zoals milieu- en klimaatmonitoring. In de **wetgevingshandeling inzake de ruimtevaart** zullen we een EU-kader vaststellen dat het gedrag van Europese ruimtevaartexploitanten reguleert, voorziet in een stabiel, voorspelbaar en concurrerend ondernemingsklimaat, en maatregelen bevat om de toenemende hoeveelheid ruimteschroot en de impact van ruimteactiviteiten op het milieu tegen te gaan. We zullen ook stappen zetten om meer voordeel te halen uit de ruimtevaarteconomie.

3.2. Een nieuw tijdperk voor Europese defensie en veiligheid

De recente geopolitieke gebeurtenissen hebben eens te meer onderstreept dat Europa voor zijn veiligheid bescherming behoeft, wil het instaan voor vrede, stabiliteit en welvaart in de economie en de samenleving. Nu de EU en haar lidstaten geconfronteerd worden met multidimensionale, complexe en grensoverschrijdende dreigingen en crises, is het **dringend zaak de crisis- en defensieparaatheid van Europa te versterken**. De Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne is een existentiële bedreiging voor de Europese veiligheid en onze steun aan Oekraïne moet onverminderd worden voortgezet. Europa moet over de middelen beschikken om zichzelf te verdedigen en te beschermen en potentiële tegenstanders af te schrikken – we kunnen het ons niet veroorloven onvoorbereid te zijn of te afhankelijk te zijn van anderen. **De EU moet een echte defensie-unie opbouwen** met een concurrerende defensie-industrie. Europa moet meer investeren, beter investeren, samen investeren en Europees investeren. We zullen **nauw samenwerken met de NAVO** en andere hechte partners, en zullen investeringen stimuleren om onze industriebasis op het gebied van defensie en onze infrastructuur voor tweërlei gebruik te versterken. Samen met de hoge vertegenwoordiger zullen we een **witboek over de toekomst van de Europese defensie** indienen als startpunt voor een brede raadpleging over de vaststelling van een Uniekader voor investeringsbehoeften op het gebied van defensie, kritieke defensievermogens en financieringsmogelijkheden.

Of het nu gaat om veiligheid, economische stabiliteit, klimaat, technologie of volksgezondheid: we kunnen niet langer volstaan met simpelweg te reageren op crises wanneer die zich voordoen. We moeten Europa de middelen geven om beter op crises te

anticiperen, om die te voorkomen, en om erop voorbereid te zijn. In een context van nieuwe, vaak hybride mondiale dreigingen en onzekerheden zal de **strategie voor een paraatheidsunie** dienen als basis voor een sterkere, beter voorbereide en veerkrachtigere Unie, voortbouwend op het speciaal rapport van Sauli Niinistö. Aanvullend daarop zal, ter verbetering van onze paraatheid en respons op grensoverschrijdende bedreigingen, gewerkt worden aan de **ondersteuning van medische maatregelen tegen bedreigingen voor de volksgezondheid** en aan een **EU-strategie voor het aanleggen van voorraden**. Met de **wetgevingshandeling inzake kritieke geneesmiddelen** zullen we de afhankelijkheid op het gebied van kritieke geneesmiddelen en ingrediënten verminderen in het geval van producten die maar door enkele producenten of landen worden geleverd.

Europa moet het hoofd bieden aan telkens complexere grensoverschrijdende veiligheidsdreigingen. De **nieuwe Europese strategie voor interne veiligheid** zal daarom een breed pakket maatregelen omvatten dat ervoor moet zorgen dat op dreigingen kan worden geanticipeerd. Ook de veerkracht en capaciteit van de EU om nieuwe en bestaande strafbare feiten en dreigingen te voorkomen en aan te pakken, zullen worden versterkt. De **richtlijn illegale vuurwapenhandel** zal voorzien in gemeenschappelijke strafrechtelijke normen ten aanzien van de illegale handel in vuurwapens. Door de **nieuwe regels inzake drugsprecursoren** zal er minder van deze stoffen beschikbaar zijn voor de vervaardiging van illegale drugs, terwijl de controlemaatregelen doeltreffender worden. In het licht van de veranderende dreigingen zal de Commissie nadere voorstellen doen om de veerkracht van de fysieke en digitale infrastructuur beter te beschermen en versterken. Op basis van ons **actieplan voor de cyberbeveiliging van ziekenhuizen en zorgaanbieders** zullen we bijdragen tot de capaciteit om cyberbeveiligingsincidenten op dit uiterste gevoelige gebied te voorkomen. Ook zullen we onze **onderzeese infrastructuur**, en in het bijzonder **telecommunicatiekabels**, krachtiger beschermen. Dit essentiële onderdeel van onze kritieke digitale infrastructuur staat namelijk steeds vaker bloot aan hybride dreigingen.

Het visumbeleid van de EU bevordert niet alleen de mobiliteit, maar is ook een belangrijk geopolitiek instrument. Nu het wereldtoneel telkens complexer wordt, zullen we er dan ook naar streven de belangen van de EU met ons visumbeleid te dienen.

We zullen de inspanningen om het **migratie- en asielpact uit te voeren** intensiveren. Dit vereist gecoördineerde en doeltreffende maatregelen om te zorgen voor een krachtige en eerlijke aanpak die de veiligheid van de EU-grenzen en snellere asiel- en terugkeerprocedures waarborgt, en tegelijkertijd de onderliggende oorzaken van migratie aanpakt en de bescherming van de grondrechten garandeert. Een en ander vergt ook nauwe en voortgezette samenwerking via brede partnerschappen met oostelijke en zuidelijke buurlanden om illegale migratie te helpen voorkomen. In verband hiermee zal onze eerste vijfjarige **Europese migratie- en asielstrategie** een strategische en toekomstgerichte basis bieden voor de verdere werkzaamheden in het kader van het pact. Daarbij wordt voortgebouwd op de alomvattende nationale migratie- en asielstrategieën van de EU-lidstaten. Tegelijkertijd moeten we smokkelnetwerken bestrijden, om ook zo verder verlies van mensenlevens te voorkomen. En voor mensen zonder wettelijk recht op verblijf in de EU hebben we krachtigere en doeltreffendere terugkeerprocedures nodig, naast ons partneroverleg met derde landen om de

overnamepraktijk te verbeteren. Ter aanvulling van het pact zullen wij een **nieuwe gemeenschappelijke aanpak inzake terugkeer** voorstellen, met een nieuw wetgevingskader om het terugkeerproces te versnellen en te vereenvoudigen, naast ons partneroverleg met derde landen om de overnamepraktijk te verbeteren. Deze nieuwe aanpak zal ook het potentieel van digitalisering ten volle benutten.

3.3. Mensen ondersteunen, onze samenlevingen versterken en ons sociaal model verbeteren

Europa's unieke en **zeer gewaardeerde sociaal model** vormt zowel een hoeksteen van de samenleving als een concurrentievoordeel. Dit model staat echter onder druk: de recente crises hebben gevolgen gehad wat betreft de kosten van het levensonderhoud, de huisvestingsproblematiek en de ongelijkheid. Daarbij komt nog de impact van de snelle technologische ontwikkelingen, demografische veranderingen en sectorale transitie. Een van de belangrijkste aandachtspunten van deze Commissie is dan ook het **versterken van de sociale rechtvaardigheid**. Door ons sociaal model te beschermen en ook in deze tijden van economische transformatie te zorgen voor rechtvaardigheid, kunnen we welvaart stimuleren, gebruikmakend van de kansen die de groene en de digitale transitie bieden.

Sinds 2017 dienen de beginselen van de Europese pijler van sociale rechten als leidraad voor de inspanningen om gemeenschappelijke uitdagingen op het gebied van werkgelegenheid, vaardigheden en sociale kwesties aan te pakken. Deze beginselen zijn omgezet in concrete acties in het kader een specifiek actieplan met kerndoelen voor 2030. Het is van cruciaal belang hier nu vooral verder uitvoering aan te geven, en we zullen de inspanningen opvoeren door middel van een **nieuw actieplan voor de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten**.

Om te zorgen voor een rechtvaardige, schone, digitale en sociale transitie, zullen we samen met de Europese vakbonden en werkgevers een nieuw pact voor de sociale dialoog sluiten, zoals toegezegd op de top van de sociale partners in Hertoginnedal en in de tripartiete verklaring voor een bloeiende Europese sociale dialoog. Tegelijkertijd zullen wij de sociale partners blijven raadplegen over alle kwesties die voor hen van belang zijn. Deze Commissie zet zich ook in om de participatie van jongeren verder te versterken en ervoor te zorgen dat het perspectief van jongeren bij de beleidsvorming van de EU in aanmerking wordt genomen. Naast andere initiatieven zal daartoe ook een reeks jongerenbeleidsdialogen worden gehouden.

Om de Europese culturele en creatieve sectoren – die tot de meest dynamische en concurrerende takken van onze economie behoren – te laten floreren, zullen we een kader ontwikkelen dat de verschillende dimensies van onze cultuur en ons cultureel erfgoed exploiteert.

In een veranderende wereld moeten we ervoor zorgen dat alle werknemers passend zijn geschoold en opgeleid. De **vaardigheidsunie** zal het tekort aan vaardigheden en arbeidskrachten aanpakken en ervoor zorgen dat onze bedrijven aan de arbeidskrachten kunnen komen die zij nodig hebben om hun productiviteit en concurrentievermogen te

stimuleren. Dankzij deze unie zullen onze onderwijs- en opleidingsstelsels over de juiste instrumenten beschikken om Europeanen van alle generaties voor te bereiden op een snel veranderende toekomst, door middel van hoogwaardige en inclusieve vormen van onderwijs, opleiding en een leven lang leren. Tegelijkertijd zullen we werken aan **hoogwaardige banen** met fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, hoge normen voor gezondheid en veiligheid, en collectieve onderhandelingen.

Door bij te dragen tot duurzame groei en een meer concurrerende eengemaakte markt, spelen consumenten in onze sociale markteconomie een sleutelrol. Recente baanbrekende wetgeving, zoals de wet inzake digitale diensten en de wet inzake digitale markten, heeft een positief effect gehad op de consumentenbescherming. We moeten onze werkzaamheden echter voortzetten om tekortkomingen aan te pakken, kwetsbare consumenten te beschermen en handhaving te waarborgen. De **volgende consumentenagenda 2025-2030** zal een nieuw **actieplan voor consumenten op de eengemaakte markt** omvatten, met een evenwichtige aanpak die consumenten beschermt zonder bedrijven te overbelasten met bureaucratische rompslomp.

3.4. Onze levenskwaliteit in stand houden: landbouw, voedselzekerheid, water en natuur

Europa heeft behoefte aan een continu en betaalbaar aanbod van hoogwaardig lokaal voedsel, dat op sociaal en ecologisch duurzame wijze wordt geproduceerd. Daarbij is het zaak landbouwers een billijk en toereikend inkomen te bieden, het concurrentievermogen van de Europese landbouw op lange termijn te waarborgen en onze natuurlijke omgeving te respecteren en beschermen.

Voortbouwend op de resultaten van de strategische dialoog over de toekomst van de landbouw in de EU zal een **visie voor landbouw en voedsel** zorgen voor een stabiel kader voor landbouwers en een routekaart voor belangrijke strategische voorstellen. De visie zal ook een langetermijnperspectief bieden voor exploitanten van bedrijven, waaronder landbouwers, vissers, kmo's en andere actoren in de voedselketen.

Oceanen en zeeën zijn van groot belang voor de welvaart, duurzaamheid en veiligheid van Europa, onder meer door hun unieke vermogen om – als 's werelds grootste koolstofput – het klimaat te reguleren. Maatregelen om onze oceanen in stand te houden zijn van vitaal belang, zowel nu als voor toekomstige generaties. Het **oceanpact** zal voorzien in één referentiekader voor alle oceaangerelateerde beleidsmaatregelen en in een alomvattende aanpak van de oceaan in al zijn dimensies.

Duurzaam waterbeheer is een van de grootste uitdagingen waar de klimaatverandering ons voor stelt. Overstromingen en droogten zijn geen uitzondering meer, zoals blijkt uit de tragische gebeurtenissen die Europa de afgelopen jaren hebben getroffen. Wat **waterweerbaarheid** betreft, zullen we een “van bron tot zee”-benadering hanteren en rekening houden met de sterk uiteenlopende uitdagingen voor onze regio's en sectoren. Zo willen we voor een behoorlijk beheer van de waterbronnen zorgen, schaarste en vervuiling aanpakken en het concurrentievermogen van onze waterindustrie versterken.

3.5. Onze democratie beschermen en onze waarden hooghouden

Democratie, de rechtsstaat en de grondrechten zijn de grondslagen waarop de Europese Unie is gegrondvest. Toch mogen ze in de huidige gefragmenteerde en gepolariseerde wereld niet als vanzelfsprekend worden beschouwd. Het is onze gedeelde verantwoordelijkheid om onze kernwaarden voortdurend **te verdedigen, te beschermen en te bevorderen**. De Commissie zal dan ook alles op alles zetten om de uitdagingen voor ons democratische systeem aan te pakken, de rechtsstaat in alle lidstaten te handhaven en een inclusieve samenleving tot stand te brengen waarin iedereen het beste uit zichzelf kan halen. Daartoe zal de Commissie met de lidstaten in gesprek blijven over de rechtsstaat en in haar jaarlijkse monitoringverslag over de rechtsstaat ook aandacht besteden aan aspecten van de eengemaakte markt.

De democratie ligt zowel in de Europese Unie als in de rest van de wereld onder vuur, door toenemend extremisme, bedreigingen van journalisten, verkiezingsinmenging, informatiemaniplatie en diverse vormen van hybride bedreigingen. Deze ontwikkeling wordt nog versterkt door de digitalisering, als gevolg waarvan desinformatie sneller dan ooit tevoren kan worden verspreid. Het **schild voor de democratie** heeft ten doel onze democratie en verkiezingsprocessen voor de zich evoluerende bedreigingen te behoeden. Maatschappelijke organisaties spelen een belangrijke rol bij de bescherming van onze democratische systemen en instellingen en deze Commissie zal zich krachtiger inzetten om **het maatschappelijk middenveld te ondersteunen, te beschermen en mondiger te maken**.

Europa heeft historische vooruitgang geboekt op het gebied van gendergelijkheid – van loontransparantie en genderevenwicht in raden van bestuur tot evenwicht tussen werk en privéleven – en toereikende minimumlonen. Maar we zijn er nog niet. In de aanloop naar Internationale Vrouwendag 2025 zullen we onze blijvende inzet en uitgangspunten tot uitdrukking brengen in een **routekaart voor de rechten van de vrouw**.

In onze samenleving is geen plaats voor discriminatie op grond van gender, handicap, seksuele geaardheid of ras. Toch krijgen veel mensen in Europa er dagelijks mee te maken. We zullen gelijkheid in alle beleidsmaatregelen integreren en nieuwe strategieën voor **lhbtiq'ers** en **antiracisme** voorstellen.

3.6. Europa in de wereld: onze invloed en partnerschappen benutten

Nu de op regels gebaseerde internationale orde steeds meer onder druk staat, **moet de EU assertiever optreden bij het nastreven van haar strategische belangen**. Dat betekent onder meer dat we onze open handel en onze economische openheid, die van cruciaal belang zijn voor de Europese welvaart, moeten verdedigen en moeten zorgen voor een alomvattend EU-aanbod in de digitale omgeving. Zolang de Russische aanvalsoorlog voortduurt, is het onze hoogste prioriteit Oekraïne te steunen en te ijveren voor zijn vrijheid. Daartoe zullen we met name blijven streven naar een stabiele en veilige toekomst voor Oekraïne binnen een uitgebreide Unie.

De toekomst van het Midden-Oosten en Noord-Afrika wordt momenteel herschreven. De EU moet aan dit proces bijdragen en blijft zich inzetten voor een rechtvaardige, alomvattende en

duurzame vrede in het **Midden-Oosten** op basis van de tweestatenoplossing. Wij zullen onze werkzaamheden in dit verband voortzetten. De EU moet ook haar samenwerking met Libanon, Jordanië, Irak, Egypte en de Rode-Zee-regio versterken en voortbouwen op de vooruitgang die reeds is geboekt in het kader van het strategisch partnerschap tussen de EU en de Golf. We moeten een nieuw partnerschap met Syrië opbouwen en de strategie voor Iran herzien.

Het **pact voor het Middellandse Zeegebied** heeft tot doel de samenwerking in de regio te stimuleren en partnerschappen te bevorderen die voordelig zijn voor beide zijden van de Middellandse Zee. Het pact, dat gebaseerd is op gedeelde belangen en gemeenschappelijke waarden, stelt de mens voorop en is gericht op duurzame investeringen, economische stabiliteit, het scheppen van banen, energie, duurzaam beheer van hulpbronnen, connectiviteit, veiligheid en migratie en mobiliteit.

Ook de **Zwarte-Zee**-regio heeft een nieuwe strategische aanpak nodig om de stabiliteit en veerkracht te vergroten.

We zullen met India, als belangrijke partner in Azië, werken aan een nieuwe **strategische agenda EU-India**. In het begin van haar mandaat brengt het college daartoe een bezoek aan India. De nieuwe agenda zal vervolgens een alomvattende aanpak bieden voor het identificeren van gebieden van gemeenschappelijk strategisch belang. Ook zullen daarin de initiatieven worden beschreven die zullen helpen die belangen veilig te stellen, overeenkomstig de gezamenlijke prioriteiten.

Om de Global Gateway te laten doorgroeien van start naar opschaling, wordt particuliere financiering aangetrokken voor duurzame investeringen in partnerlanden. Zo willen we onze strategische investeringscapaciteit in partnerlanden vergroten, met name door specifieke beleidsmaatregelen vast te stellen waarmee op EU-niveau de belemmeringen voor duurzame financiering in lage- en middeninkomenslanden kunnen worden weggenomen. Daarnaast zullen wij tegen de bredere politieke achtergrond beoordelen hoe de kwetsbaarheid van landen en situaties binnen de huidige budgettaire mogelijkheden het best kan worden ondervangen door afstemming van beleid en inzet van alle relevante instrumenten.

3.7. Samen resultaten boeken en onze Unie voorbereiden op de toekomst

De afgelopen vijf jaar is de Unie begonnen aan een ambitieuze transformatie en heeft zij een aantal generatiecrises bezworen, variërend van de COVID-19-pandemie tot de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en de daaruit voortvloeiende economische gevolgen. De EU heeft baanbrekende wetgeving vastgesteld om vooruitgang te boeken bij de dubbele transitie en onze veerkracht te vergroten. Het is nu van essentieel belang prioriteit te geven aan de uitvoering en de Unie klaar te maken voor de toekomst, zowel financieel als institutioneel. Daarbij moet worden ingezet op nauwere betrekkingen met de EU-instellingen.

De Commissie zal een nieuwe **langetermijnbegroting van de EU** presenteren. Dit meerjarig financieel kader zal beter op de prioriteiten en doelstellingen van de EU worden afgestemd en op flexibele wijze worden ingezet waar EU-optreden het meest nodig is. Het zal eenvoudiger

werken, doeltreffender zijn en beter gebruikmaken van onze begroting om meer nationale, particuliere en institutionele financiering aan te trekken.

Nu we zo'n 21 jaar na de grootste uitbreidingsgolf onze Unie willen versterken door middel van een op verdiensten gebaseerd toetredingsproces, is het zaak ons goed voor te bereiden. Dankzij de lessen die zijn getrokken uit eerdere uitbreidingen is de EU nu beter in staat om vooruitgang te stimuleren en ervoor te zorgen dat de EU groeit én zich verdiept. In de **pretoetredingsbeleidsevaluaties** zullen we de gevolgen van de uitbreiding voor het hele EU-beleid verder beoordelen, beleidslacunes in kaart brengen, aangeven hoe knelpunten kansen kunnen worden en onderzoeken hoe de EU haar governance kan verbeteren en sneller in actie kan komen, zodat we ook binnen een grotere Unie doeltreffend kunnen blijven optreden.

Deze Commissie zal **haar betrekkingen met het Parlement en de Raad versterken** door te zorgen voor transparantie, verantwoording en betere communicatie- en informatiestromen. Alle commissarissen zullen aanwezig zijn in het Europees Parlement, samenwerken met de lidstaten en deelnemen aan de relevante Raadsformaties. Samen met het Parlement zullen we onze kaderovereenkomst snel herzien en nauwer gaan samenwerken met betrekking tot de resoluties waarin het Parlement oproept tot wetgevingsvoorstellen op basis van artikel 225 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Het gebruik van artikel 122 van dat Verdrag in uitzonderlijke en noodsituaties zullen we naar behoren rechtvaardigen.

4. Herziening van voorstellen in afwachting van een akkoord tussen het Europees Parlement en de Raad

De Commissie heeft alle voorstellen die aan het begin van haar mandaat nog door het Europees Parlement en de Raad moesten worden goedgekeurd, zorgvuldig bestudeerd en **beoordeeld of zij moesten worden gehandhaafd, gewijzigd of ingetrokken** in het licht van de beleidsprioriteiten voor het nieuwe mandaat en de kans dat zij in de nabije toekomst zouden worden aangenomen. Daarbij hield de Commissie zorgvuldig rekening met de standpunten van het Europees Parlement en de Raad.

Na deze beoordeling is de Commissie van plan 37 voorstellen waarover nog geen akkoord was bereikt, in te trekken. Deze voorstellen zijn opgenomen in bijlage IV, met een toelichting van de redenen voor de terugtrekking. Zo kunnen het Europees Parlement en de Raad hun standpunt kenbaar maken voordat de Commissie besluit om daadwerkelijk tot intrekking over te gaan.

De overige hangende voorstellen zijn opgenomen in bijlage III.

5. Conclusie

Het mandaat van deze Commissie vangt aan in een tijd van grote wereldwijde beroering. Maar het is ook een tijd van uitgelezen kansen om het Europa van morgen vorm te geven. Met dit werkprogramma geven we het startsein voor het **verwezenlijken van de ambitieuze beleidsdoelstellingen en -prioriteiten** die we voor dit mandaat hebben vastgesteld. Het bevat belangrijke strategieën, actieplannen en wetgevingsinitiatieven, die deze zittingsperiode

zullen fungeren als de **bouwstenen voor het werk** dat nog wacht om Europa sterk, veilig en welvarend te maken, zoals we ons ten doel hebben gesteld.

De initiatieven die wij zullen voorstellen, zullen ons helpen **vastberaden en eensgezind** het hoofd te bieden aan de uitdagingen waarvoor we ons gesteld zien. Onze Unie heeft meer dan eens laten zien waartoe zij in staat is, als zij de rangen sluit. Deze Commissie zal nauw samenwerken met EU-instellingen, nationale en regionale overheden, de particuliere sector, de sociale partners, de burgers en het maatschappelijk middenveld. Als we onze krachten bundelen, maken we onze Unie sterker en kunnen we ervoor zorgen dat haar optreden een toegevoegde waarde heeft en zij de ambities van Europese burgers, bedrijven en belanghebbenden waarmaakt.